

**การพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษา
หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์**

นภัทร บุญเทียม ปร.ด.^{1*}

กมลชนก จันดีสาร วท.ม.²

ไพรัช บุญจรัส วท.ม.³

ศิริวิทย์ หล่มโตประเสริฐ วท.ม.³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางสุขภาพของ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ และพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่ .95 วิธีวิจัย ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพการณ์และองค์ประกอบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล 2) สร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพสำหรับนักศึกษาพยาบาล 3) พัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ และประเมินผลการพัฒนา 4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพทางสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

¹ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

²กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์

³มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น อุบลราชธานี

*Corresponding e-mail : mbkondee549@gmail.com

วันที่รับ (received) 20 เม.ย.2562 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 30 เม.ย.2562 วันที่ตอบรับ (Accepted) 7 พ.ค.2562

และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบของภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มีองค์ประกอบภาวะผู้นำทางสุขภาพ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำด้านความรู้ (Mean = 4.84, S.D. = 0.50) 2) ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ (Mean = 4.58, S.D. = 0.73) 3) ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม (Mean = 4.62, S.D. = 0.53) 4) ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (Mean = 4.6, S.D. = 0.84) 5) ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา (Mean = 4.56, S.D. = 0.33) นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มีภาวะผู้นำทางสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.42, S.D. = 1.13) ผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชนได้

คำสำคัญ : การพัฒนา, ภาวะผู้นำทางสุขภาพ,
นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

The Development of Health Leadership in Nursing Science Students, of Boromarajonani College of Nursing

Sunpasitthiprasong

Napat Boontiam Ph.D.^{1*}

Kamonchanog Chandeesan M.S.²

Pairut Boonjarus M.S.³

Siriwit Limtoprasert M.S.³

Abstract

This research was the research and development by used mixed method research process. The purpose of this research were to identify the components of health leadership in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong. Identify the level of health leadership in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong. And development the health leadership model in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong. The research tools were questionnaires and interview forms that were examined reliability by Cronbach's alpha coefficient at .95. The research methodology composed of 4 phases as follow: Phase 1) study the situation and the components of the health leadership in nursing science students. Phase 2) created and developed the health leadership model for nursing science students. Phase 3) developed the health leadership in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong and evaluate the development. Phase 4) evaluated the effectiveness of the model from the feasibility analysis of development health leadership in nursing science students by used focus group discussion.

¹Community Health Nursing Department, Boromarajonani College of Nursing
Sunpasitthiprasong

²Out Patient Department, Sunpasitthiprasong Hospital

³The Eastern University of Management and Technology

*Corresponding e-mail : mbkondee549@gmail.com

The statistics to analyze the data were percentage, average and content analysis. The research findings were as follows : The health leadership model in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong consisted of 5 health leadership components which were: 1) health leadership in knowledge part (Mean = 4.84, S.D. = 0.50), 2) health leadership in personality part (Mean = 4.58, S.D. = 0.73) 3) health leadership in moral part (Mean = 4.62, S.D. = 0.53), 4) health leadership in consideration for understanding individual differences part (Mean = 4.6, S.D. = 0.84), 5) health leadership in intellectual stimulation part (Mean = 4.56, S.D. = 0.33). The nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong were have health leadership in moderate level (Mean= 3.42, S.D. = 1.13). The results of development the health leadership in nursing science students of Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong found that the overall of the development model are high quality, possible and can be utilized

Keywords: development, health leadership, nursing science students

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต พบว่า ประชาชนต้องการให้พยาบาลวิชาชีพ เป็นผู้ให้บริการในระดับปฐมภูมิมากที่สุด¹ และการศึกษาของ กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล และคณะ² พบว่าบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์มีทักษะพื้นฐานด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ทักษะการประสานงาน การมีภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ สภาการพยาบาล⁶ ระบุว่า การจัดการศึกษาด้านการพยาบาลศาสตร์ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีความจำเป็นต้องตระหนักถึงคุณภาพของนักศึกษา บุคลากร ตลอดจนมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทำหน้าที่ในการผลิตบุคลากรวิชาชีพสาขาต่างๆ ที่จะต้องผลิตบัณฑิตทางวิชาชีพที่มีสมรรถนะและมีคุณภาพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี สถาบันในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันผลิตบุคลากรด้านพยาบาลให้แก่สังคม โดยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ได้จัดทำหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 1 ตามหลักสูตรของสภาการพยาบาล ในนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งลักษณะวิชานี้จะต้องใช้ทักษะการสร้างเสริมสุขภาพในประชาชนทุกช่วงวัยโดยยึดหลักการพยาบาลแบบองค์รวม (Holistic care)

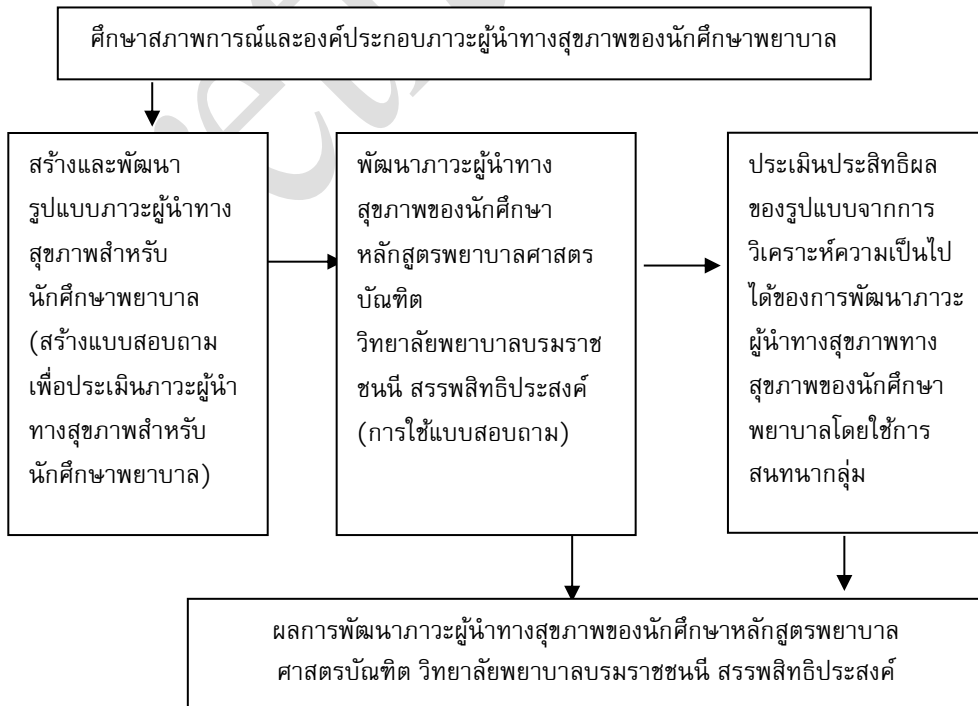
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ยังไม่สามารถพัฒนา นักศึกษาพยาบาลให้มีภาวะผู้นำได้ เพราะนักศึกษายังขาดองค์ประกอบ/รูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญของนักศึกษา คือ การมีภาวะผู้นำทางสุขภาพ การคิดอย่างเป็นระบบ และมีวิจรรย์ญาณ การใช้ทักษะติดต่อสื่อสารกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพประชาชน สามารถวางแผนการพยาบาลและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการให้การพยาบาลในชุมชนได้ บทบาทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จึงเน้นกระบวนการผลิตบัณฑิตพยาบาลเพื่อให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีภาวะผู้นำทางสุขภาพ สามารถให้บริการในหน่วยบริการปฐมภูมิตลอดจนหน่วยบริการระดับ

อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนานักศึกษา ให้มีภาวะผู้นำทางสุขภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ และวิทยาลัยสามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตไปใช้ได้จริง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถาบัน และจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาล-ศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
3. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาล-ศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รุ่น 47 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการครอบครัวและชุมชน 1 ในทุก Rotation ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์คัดเลือก (Criterial inclusion) จำนวน 71 คน เป็นประชากรที่ศึกษา และคัดเลือกตัวแทนนักศึกษาจำนวน 8 คน จาก 8 กลุ่ม เป็นประชากรที่ศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยมีหนังสือชี้แจงต่ออาสาสมัครให้ได้รับทราบ และให้เซ็นชื่อให้ความยินยอมว่าการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นความสมัครใจ สามารถยกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ได้โดยไม่มีข้อผูกมัด หากเปลี่ยนใจที่จะไม่เข้าร่วมในการวิจัยสามารถยกเลิก โดยไม่ต้องแจ้งให้คณะผู้วิจัยทราบล่วงหน้า การเข้าร่วมในการวิจัยนี้จะไม่มีความเสี่ยงใดๆ เกิดขึ้น อาสาสมัครไม่จำเป็นต้องตอบคำถามในข้อที่รู้สึกไม่สบายใจที่จะตอบ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บไว้ เป็นความลับและจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการระบุชื่อหรือระบุข้อมูลส่วนตัวใดๆ ที่สามารถระบุตัวอาสาสมัครได้ สำหรับแบบสัมภาษณ์และเทปบันทึกข้อมูลเสียงทั้งหมดจะถูกทำลายหลังจากการวิจัยนี้สิ้นสุดลง ข้อมูลที่บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นเวลา 5 ปีโดยมีรหัสลับในการเข้าถึงข้อมูล ไม่มีผู้ใดสามารถเข้าถึงข้อมูลได้นอกจากผู้วิจัย นักสถิติ และที่ปรึกษางานวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบถามภาวะผู้นำทางสุขภาพ ด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 5 ข้อ ด้านคุณธรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล จำนวน 6 ข้อ ด้านการกระตุ้นปัญญา จำนวน 10 ข้อ รวม 30 และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พิจารณาและนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC = .70

และได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาในกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยรวมทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค = .95 สามารถนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักศึกษาและเก็บแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง โดยเก็บแบบสอบถามในวันสรุปผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละ Rotation ให้เวลาทำแบบสอบถาม 30 นาที และเก็บแบบสอบถามกลับคืนภายในวันเดียว

2. การเก็บข้อมูลโดยการดำเนินการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ในกระบวนการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 47 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ โดยมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนคือ การแสดงท่าที่เป็นมิตร พูดจาเป็นกันเอง ยิ้ม แสดงความเอาใจใส่ในคำพูดของเขาตลอดเวลา ไม่แสดงท่าที่ว่าดูถูกแล้วทำท่าที่ว่าเขาไม่รู้อะไร แล้วจึงอธิบายวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มให้เป็นที่เข้าใจ เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความสบายใจ เต็มใจ และพอใจที่จะพูด ตลอดจนยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน วิธีการเก็บข้อมูลคือ ผู้วิจัยแจกคำถามแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ร่วมวิจัยอ่านทำความเข้าใจและสามารถเขียนบันทึกข้อความลงในข้อความนั้นเพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนให้สัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะเริ่มสัมภาษณ์โดยถามคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้ผู้ร่วมวิจัยตอบทีละคน หลังจากนั้นให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม ระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ มีผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่จดบันทึกข้อมูลการสนทนาขณะสัมภาษณ์ไว้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Average) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสังเคราะห์ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อหาข้อสรุปในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พบว่าภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มีองค์ประกอบภาวะผู้นำทางสุขภาพ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำด้านความรู้ (Mean = 4.84, S.D. = 0.50) 2) ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ (Mean= 4.58, S.D. = 0.73) 3) ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม (Mean= 4.62, S.D. = 0.53) 4) ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (Mean= 4.6, S.D. = 0.84) 5) ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา (Mean= 4.56, S.D. = 0.33) และผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.16 มีภาวะผู้นำทางสุขภาพในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง Mean = 3.42, S.D. = 1.13) รองลงมาคือ มีภาวะผู้นำทางสุขภาพในระดับมาก ร้อยละ 26.32 (Mean= 4.19, S.D. = 0.40) และมีภาวะผู้นำทางสุขภาพในระดับมากที่สุด ร้อยละ 10.52 (Mean = 4.77, S.D.=0.20) ตามลำดับ ผลการศึกษการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพมีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.33, S.D. = 0.68) และพบว่าด้านที่มีคุณภาพ มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มี 2 ด้าน คือภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ (Mean = 4.58, S.D. = 0.73) และภาวะผู้นำด้านคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (Mean = 4.57, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำด้านความรู้ (Mean = 4.23, S.D.=0.50) ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา (Mean = 4.15, S.D. = 0.33) และ

ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม (Mean = 4.12, S.D. = 0.53) มีคุณภาพ มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

การตรวจสอบความคิดเห็นต่อความเป็นไปได้รูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพ ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ปรากฏผลคือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ โดยให้ความเห็นว่า

“การมีความรู้บางครั้งต้องคิดให้ออกกรอบเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก นักศึกษาหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิตต้องมีวิสัยทัศน์ ต้องมีแนวคิดแบบก้าวหน้าที่มุ่งวางแผนการพยาบาลบุคคลที่โดดเด่นและแตกต่าง อย่างสร้างสรรค์”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“การใช้ความรู้ในวางแผนสร้างเสริมสุขภาพประชาชน นอกจากนักศึกษาต้อง มีความรู้แล้ว การให้ความรู้ทางสุขภาพต้องเน้นการมีส่วนร่วมของ Stake Holder ทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลช่วงวัยใดก็ตาม นักศึกษาควรมีการทบทวนแผนงานการให้ความรู้ทางสุขภาพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมระบบและบริบทต่างๆที่มี ผลกระทบสุขภาพ ต้องพร้อมในการปรับเปลี่ยนวิธีการให้ความรู้ประชาชนด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“การวางแผนการให้ความรู้ทางสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญที่นักศึกษาต้องทำควบคู่ ไปการดูแลสุขภาพประชาชน โดยสรุปการวางแผนให้ความรู้ทางสุขภาพประชาชน ต้องมองไปในอนาคตว่า เมื่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์เสร็จแล้ว ประชาชนยังจะใช้ ความรู้ที่นักศึกษาสอนแนะนำหรือไม่ ทำอย่างไรเขาจึงจะยังตระหนักอยู่เสมอ”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตควรมีทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ในการสื่อสาร ให้ผู้รับสารมีความรู้สึกว่ามีคามมั่นคง ไม่ถูกคุกคามและให้เขารู้สึกว่าได้รับการยอมรับในคุณค่าความเป็นมนุษย์”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“นักศึกษาต้องสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในขณะสื่อสาร ไม่ใช้น้ำเสียงที่แสดงถึงการคุกคามหรือดูถูกผู้ฟัง ต้องวางตัว วางบุคลิกแบบเป็นคนที่ควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ตื่นเต้น ไม่ประหม่า ไม่แสดงออกให้ผู้รับบริการรู้ว่าตนเองกำลังประหม่า”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“นักศึกษาต้องเคารพในการตัดสินใจของผู้รับบริการโดยไม่ถือว่า ความคิดที่แตกต่างคือเป็นคนไม่เข้าพวกหรือฝ่ายตรงข้าม เพราะถ้าผู้ให้บริการคิดแบบนี้ แสดงว่าผู้ให้บริการไม่เคารพในหลักสิทธิมนุษยชน”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“ผู้ให้บริการที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ใช้หลักของการการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล รวมทั้งการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลในการให้บริการอย่างมีอาชีวะ”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

“นักศึกษาควรยึดหลัก ยกย่องส่งเสริมประชาชนที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีและดักเตือน แนะนำประชาชนที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ดีอย่างตรงไปตรงมา จึงจะถือว่าเป็นผู้เคารพในหลักสิทธิมนุษยชน และคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, 14 กุมภาพันธ์ 2562)

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ สามารถอธิบายผลการศึกษาเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มี 5 ด้าน คือ

1) ภาวะผู้นำด้านความรู้ ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านความรู้จำนวน 4 คุณลักษณะ ได้แก่ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของศาสตร์ในการดูแลสุขภาพ และศาสตร์ทางวิชาชีพการพยาบาล ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ และต้องเป็นผู้มีความรู้ในการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ การวินิจฉัย วางแผนการสร้างเสริมสุขภาพบุคคลและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่มีภาวะผู้นำด้านความรู้ จะต้องเป็นผู้ที่มีการแสดงออกอย่างเหมาะสมในบทบาทผู้นำความรู้ทางสุขภาพ (Role as health education leadership) สิ่งสำคัญคือจะต้องมีความรู้ในทางสุขภาพ เพื่อที่จะสามารถให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการได้ และบทบาทที่สำคัญของของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพคือ บทบาทการเป็นผู้ให้ความรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งพยาบาลจำเป็นต้องใช้ความรู้หลักการสร้างเสริมสุขภาพ และการเสริมสร้างพลังอำนาจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เรียกว่ามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) สอดคล้องกับแนวคิดของ เรมวอล นันท์ศุภวัฒน์⁴ ที่กล่าวไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือผู้นำที่มีพฤติกรรมอันมีอำนาจและอิทธิพลต่อผู้ตาม ทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกชื่นชม เสื่อมใส ไว้วางใจ ให้การยอมรับในตัวผู้นำ จนส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะพยายามและทำมากกว่าสิ่งเคยทำปกติ และสอดคล้องกับซูซีย์ ศุภวงศ์ และคณะ⁵ ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลว่า ต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะในการให้บริการผสมผสาน และทักษะเพิ่มเติมเฉพาะด้าน เพราะสมรรถนะของพยาบาลในหน่วยปฐมภูมิ

ต้องมีความรู้ด้านการพยาบาลอนามัยชุมชน เพราะเป็นศาสตร์สาขาการพยาบาลและสาธารณสุข

2) ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ จำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือในฐานะบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในการดูแลสุขภาพ ต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สามารถควบคุมอารมณ์ และโต้แย้งด้วยเหตุผล ต้องเป็นผู้แสดงความกระตือรือร้นและความเต็มใจในการให้บริการแก่ประชาชน ต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมในการให้การดูแลสุขภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุ และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ คือเป็นผู้มีบุคลิกภาพของผู้ให้บริการที่มีอิทธิพลต่อผู้รับบริการ ประกอบด้วย การเป็นผู้มีสุขภาพดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปฏิบัติตัวและวางตัวได้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ สอดคล้องกับ เรมวอล นันท์ศุภวัฒน์⁴ ที่กล่าวว่า ผู้นำที่มีพฤติกรรมอันมีอำนาจและอิทธิพลต่อผู้ตาม จะทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกชื่นชม เลื่อมใส ไว้วางใจ ให้การยอมรับในตัวผู้นำ จนส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะพยายามและทำมากกว่าสิ่งเคยทำปกติ และสอดคล้องกับ สำเร็จ แหียงกระโทก และรุจิรา มังคละศิริ⁶ ซึ่งกล่าวไว้ว่า พยาบาลในหน่วยปฐมภูมิจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน พุดและกระทำในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลดี และสอดคล้องกับ สถาบันพระบรมราชชนก⁷ ซึ่งได้กำหนดสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ไว้ว่า จะสามารถแสดงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล มีภาวะผู้นำและสามารถบริหารจัดการตนเองและงานที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม

3) ภาวะผู้นำด้านคุณธรรม ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านคุณธรรม จำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ต้องเป็นผู้มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และต้องเป็นผู้เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำด้านคุณธรรม คือ ผู้นำที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้ผู้รับบริการมีความรู้สึกว่าเป็นผู้มีคุณงามความดีทั้งความประพฤติและจิตใจ เมื่อมารับบริการด้วยแล้วมีความสบายใจ รู้สึกอุ่นใจ รู้สึกวางใจ รู้สึกนับถือ รู้สึกศรัทธา สอดคล้องกับ

เรมवल นันท์ศุภวัฒน์⁴ ที่กล่าวว่า ผู้นำที่มีพฤติกรรมอันมีอำนาจและอิทธิพลต่อผู้ตาม จะทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกชื่นชม เลื่อมใส ไว้วางใจ ให้การยอมรับในตัวผู้นำ จนส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะพยายามและทำมากกว่าสิ่งเคยทำปกติ และสอดคล้องกับ พนิตนาฎ ชำนาญเสื่อ และจิราภรณ์ ชื่นฉ่ำ^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่าย ภาคกลาง 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย พยาบาลสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 มีองค์ประกอบ ของภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้าง แรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทาง ปัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ อ่องสว่าง และนิตยา นิลรัตน์^๖ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะของผู้ตามที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัด นครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะของผู้ตาม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของภาวะ ผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

4) ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ประกอบด้วย คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ต้องเป็นผู้ที่ยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล ต้องเป็นผู้ตระหนักและให้ความสำคัญในสิทธิส่วนบุคคล ต้องเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพรายบุคคลอย่างเหมาะสม ต้องเป็นผู้สามารถให้ คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ประชาชนโดยเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยปฏิบัติและให้บริการสุขภาพต่อ ประชาชนแตกต่างกันตามความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล และ ต้องเป็นผู้สามารถประเมินศักยภาพของบุคคลที่มารับบริการได้ และสามารถ ให้บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของบุคคล อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มี ภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของ บุคคล ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ตลอดจนสนใจปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ

มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถวิเคราะห์ความสามารถและความต้องการของบุคคลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลก¹⁰ ที่กล่าวว่ากิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ความสนใจ ความรู้ ความสามารถของบุคคล เพื่อที่จะให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพต่อไปได้ และสอดคล้องกับ พนิตนาฏ ชำนาญเสื่อ และจิราภรณ์ ชื่นฉ่ำ⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 มีองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ อ่องสว่าง และนิตยา นิลรัตน์⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะของผู้ตามที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะของผู้ตามมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

5) ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา จำนวน 10 คุณลักษณะ ได้แก่ ต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์ความคิดเขา ต้องเป็นผู้สนับสนุนและจูงใจให้ประชาชนแสวงหาวิธีจัดการปัญหาสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัวโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินปัญหาและความต้องการ ตลอดจนวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพด้วยตนเอง ต้องเป็นผู้ช่วยให้ประชาชนแต่ละคนเข้าถึงข้อมูลสุขภาพในด้านต่างๆ ให้มากที่สุด ต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ประชาชนและชุมชนคิดค้นแสวงหาวิธีการและนวัตกรรมการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับบุคคลทุกกลุ่มวัยในชุมชน และต้องเป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนจัดทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมตามความต้องการของครอบครัว และ

กลุ่มคนในชุมชน อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นปัญญา ต้องเป็นผู้ที่สามารถกระตุ้นผู้ตามให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดจากพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลทั้งในทางบวกและทางลบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถเกิดปัญญาในการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass³ ที่กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล 2) ด้านการมีบารมี 3) ด้านกระตุ้นปัญญา และ 4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพนิตนาฎ ชำนาญเสื่อ และจิราภรณ์ ชื่นฉ่ำ^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 มีองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ อ่องสว่าง และนิตยา นิลรัตน์^๖ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะของผู้ตามที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะของผู้ตามมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ มีภาวะผู้นำทางสุขภาพในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.42, S.D. = 1.13) อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เป็นผู้ที่กำลังศึกษาเพื่อที่จะจบออกมาเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการพยาบาล ดังนั้นภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาก็จะเริ่มจากมีภาวะผู้นำตั้งแต่ระดับต่ำถึงระดับปานกลางและมีภาวะผู้นำในระดับสูงในนักศึกษาเป็นบางคน

ซึ่งแม้กระทั่งบัณฑิตที่จบการศึกษาไปแล้วบางคนก็ยังมีภาวะผู้นำทางสุขภาพที่ควรปรับปรุงซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้จากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พนิตนาฏ ชำนาญเสื่อ และจีราภรณ์ ชื่นฉ่ำ⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 มีองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา นักศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างระดับชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในมีคุณภาพในระดับมาก (Mean = 4.33, S.D. = 0.68) มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสามารถนำแนวทางนี้ไปวางแผนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 1 เพื่อให้ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีภาวะผู้นำทางสุขภาพ สอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาและจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติการพยาบาลในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิตนาฏ ชำนาญเสื่อ และจีราภรณ์ ชื่นฉ่ำ⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 มีองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา นักศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2 ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างระดับชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำผลการวิจัยไปใช้/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งเป็นการใช้แบบสอบถาม และการใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม ในการประเมินภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตไปใช้กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นอื่นๆ ในรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นเครื่องมือกลางที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในทุกชั้นปี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการใช้แบบประเมินภาวะผู้นำทางสุขภาพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีของวิทยาลัย เพื่อเป็นการประเมินและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์เพชรรัตน์ พิบาลวงศ์ อาจารย์ญาณี แสงสาย และอาจารย์กิตติยาพร จันทร์ชม ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือจนทำให้เครื่องมือมีคุณภาพและมีความเชื่อมั่นในการทดสอบจนเป็นงานวิจัยพัฒนาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้แนวคิดตลอดจนแนวทางในการศึกษาวิจัยและให้กำลังใจจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ดร.ปัทมา ผ่องศิริ ที่สนับสนุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ทศนา บุญทอง. ปฏิรูประบบบริการพยาบาลที่สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศิริยอดการพิมพ์; 2542.
2. กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล และคณะ, บรรณาธิการ. การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ. การสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3 : การพัฒนาการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต : เพื่อตอบสนองการปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทย; 23-25 กรกฎาคม 2544; คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2544.
3. Bass B M. Leadership and performance beyond expectation. New York: The Free Press; 1985.
4. เรมवल นันทศุภวัฒน์. ภาวะผู้นำทางการพยาบาลในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์; 2542.
5. ชูชัย ศุภวงศ์, สมศักดิ์ ชูณหรัศม์, ลัดดา ดำริการเลิศ, สุพัตรา ศรีวนิชชากร, เกษม เวชสุทรานนท์. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ที คิวพี; 2552.
6. สำเร็จ แหียงกระโทก และสุจิตรา มังคละศิริ. ศูนย์สุขภาพชุมชน : หนทางสู่ระบบบริการที่พึงประสงค์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: แสงโชคมาเกิดตั้ง; 2544.
7. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต [อินเทอร์เน็ต]. 2545 [เข้าถึงเมื่อ 4 มี.ค. 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.pi.ac.th/cours/O1_1_0course.php
8. พนิตนาฏ ชำนาญเสื่อ และจิราภรณ์ ชื่นฉ่ำ. ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในเครือข่ายภาคกลาง 2. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ 2558; 21: 75-87.

9. อารีย์ อ่องสว่าง และนิตยา นิลรัตน์. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ
คุณลักษณะของผู้ตามที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดนราธิวาส. วารสารเครือข่าย
วิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 2561;5:272-87.
10. World Health Organization (WHO). Ottawa charter for health promotion first
international conference on health promotion Ottawa, 21 November 1986
[Internet]. 2012 [cited 2018 Oct 11]. Available from:
http://www.who.int/hpr/NPH/docs/Ottawa_charter_hp.pdf

retracted